Redegørelse
om
de rekreative færdselsmuligheder
på veje og stier i det åbne land

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen 2007

http://naturstyrelsen.dk/media/nst/Attachments/Notatomvejadgang2007.doc

Forord

Miljø- og Energiministeren bad den 29. juni 1998 Skov- og Naturstyrelsen om at udarbejde en redegørelse om de rekreative færdselsmuligheder i det åbne land. Anmodningen var bl.a. foranlediget af en fælleshenvendelse af 21. april 1998 fra Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet til Trafikministeren, By- og Boligministeren, Ministeren for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri og Miljø- og Energiministeren

Skov- og Naturstyrelsen har herefter i et samarbejde med disse berørte ministerier udarbejdet denne redegørelse, der primært beskriver det eksisterende lovgrundlag om mulighederne for den rekreative færdsel på veje og stier i det åbne land og i sammenhæng hermed mulighederne for at begrænse færdslen, herunder sløjfe veje og stier i det åbne land.
Redegørelsen er opdateret i forhold til lovændringerne i naturbeskyttelsesloven 2004 og gennemgået af Vejdirektoratet i Trafikministeriet og Fødevareerhverv i Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Indledning

Opgjort i kilometer udgøres væsentlige dele af det samlede vej- og stinet - ikke mindst udenfor bymæssige bebyggelser - af private veje og stier.

Selvom mange veje og stier mere eller mindre er "etableret" for at sikre færdslen for en eller flere ejendomme kan der være stiftet rettigheder eller givet mulighed for færdsel ikke alene for de vejberettigede, men også for almenheden.

Med Naturbeskyttelsesloven fra 1992 blev de rekreative muligheder styrket, idet der som udgangspunkt blev givet offentligheden mulighed for færdsel til fods og på cykel på eksisterende private veje og stier i det åbne land, således at ejeren kun under særlige omstændigheder kan lukke for denne færdsel.

Naturbeskyttelsesloven er naturligvis ikke til hinder for, at mange private tillader en mere vidtgående adgang for offentligheden end lovgivningen forpligter til. Mange ydmyge trampestier er eksempler herpå. Det landsdækkende projekt "Spor i Landskabet" er et mere systematisk eksempel herpå. Inden for rammerne af dette projekt er der på nuværende tidspunkt etableret over 130 "Spor i Landskabet" med tilhørende formidling, hvor der gives offentligheden mulighed for ad markerede ruter at færdes i områder, der ellers ikke ville have været offentligt tilgængelige.

En modsat rettet tendens er, at mange markveje og stier er blevet nedlagt bl.a. som følge af strukturændringerne i landbruget. Hertil kommer, at der er opstået barrierer som følge af udvidelse af trafikanlæg og etablering af større vejanlæg. Ved projekteringen af større nye statslige veje etableres der dog som hovedregel menneske - og faunapassager efter drøftelser med de kommunale myndigheder.

En undersøgelse fra et område i Vejle Amt udført af Forskningscenter for Skov og Landskab (1998) viser, at der i dag er væsentligt færre veje og stier i det åbne land end for 50 år siden. Undersøgelsen beskæftiger sig ikke med den tidsmæssige fordeling af nedlæggelserne. Der foreligger ikke viden om, i hvilket omfang markveje og stier er blevet nedlagt siden Naturbeskyttelseslovens ikrafttræden, og om nedlæggelserne alene skyldes strukturændringer i landbruget eller lignende, eller om de har haft sammenhæng med de øgede muligheder for at færdes efter Naturbeskyttelsesloven.

Omfanget af den rekreative færdsel har ikke alene sammenhæng med, hvad lovgivningen faktisk giver mulighed for. Den har også sammenhæng med, om befolkningen har kendskab til de legale adgangsmuligheder. En undersøgelse fra Forskningscenter fra Skov og Landskab (1998) viser, at store dele af befolkningen har et begrænset kendskab til specielt de adgangsmuligheder, lovgivningen i dag giver for færdsel på veje og stier i det åbne land, og at der således kan siges at være et "uudnyttet tilgængelighedspotentiale" på grund af manglende kendskab.

Naturbeskyttelseslovens ændrede adgangsregler til veje og stier i det åbne land har givet anledning til, at amterne og nu kommunerne siden 1992 har truffet en del egentlige afgørelser i sager om skilt-

ning eller andre sager om adgangsforhold efter Naturbeskyttelsesloven. Skov- og Naturstyrelsen, der er klageberettiget i sådanne sager, har også modtaget underretning om sager hvoraf nogle er påklaget til Naturklagenævnet.

De enkelte veje og stiers rekreative værdi for befolkningen - hvad enten der er tale om fastboende eller turister - er meget varierende. Eksempelvis er nogle markveje ganske uinteressante i rekreativ henseende og har alene betydning for ejerens erhvervsudøvelse, andre har rekreativ værdi for befolkningen i nærområdet og fungerer som adgangsvej fra et sted til et andet, mens andre igen kan være eneste adgang til områder med store natur- og kulturmæssige oplevelsesværdier og endnu andre kan være dele af sti- og vejsystemer, der forbinder sådanne områder.

Undersøgelser af befolkningens faktiske færden bekræfter ikke overraskende, at de rekreative færdselsmuligheder især benyttes nær boligen, og især for børn og unge er trafiksikre adgangsmuligheder til fods og på cykel af betydning. Dette er da også baggrunden for, at det offentliges indsats med sikring af rekreative stier o. lign. i vidt omfang har været lagt i "grænsen mellem større beboelser og land". Nedlæggelse af markveje og -stier omkring landsbyer kan nogle steder virke særlig begrænsende for færdselsmulighederne, da der ikke her tidligere har været behov for offentlige stier.

I denne redegørelse vil der ikke blive gjort forsøg på at bedømme disse sammenhænge kvalitativt og kvantitativt.

Hovedvægten i redegørelsen er lagt på at give en juridisk oversigt over samspillet mellem Mark- og Vejfredslovens, vejlovgivningens og Naturbeskyttelseslovens almindelige regler for rekreativ færdsel (gående, ridende og cyklende). Særligt er der lagt vægt på en beskrivelse af på den ene side ejerens muligheder for at forhindre offentlighedens færdsel på private veje og stier og på den anden side det offentliges muligheder for at opretholde denne færdsel.

Sigtet med redegørelsen er således primært at give en oversigt over hovedindholdet i det regelkompleks, der regulerer befolkningens rekreative benyttelse af veje og stier i det åbne land

Planlægning

Landskabet udgør en vigtig ressource for befolkningens og turisters muligheder for oplevelse og rekreation.

Mulighederne er i dag ikke kun knyttet til de nære omgivelser omkring boligen. Øget mobilitet og ændrede fritidsmønstre har medført, at de enkelte landskaber kan opleves og bruges af stadig større befolkningsgrupper. Tilstedeværelsen af nærrekreative muligheder med trafiksikre adgangsforhold til fods og på cykel har især betydning for børn og unge.

Det er derfor af væsentlig værdi at sikre, at de grønne områder i byerne så vidt muligt bindes sammen, og at der er mulighed for rekreativ færdsel mellem by og land.

Kommuneplanlægningen har til formål at sikre en afvejning af de mangeartede interesser, og er således også af betydning når kommunerne skal træffes beslutning om, hvor og hvordan indsatsen for den kommunale indsats for etablering af adgang i og til det åbne land skal besluttes og prioriteres.

Selvom der i en kommuneplan er planlagt stier, giver dette ikke automatisk befolkningen adgang til det åbne land. Derimod kan kommuneplanbestemmelserne indeholde reservationsmuligheder for eksempelvis rekreative stiforløb, således at der ikke kan placeres byggeri eller anlæg, der tilsidesætter mulighederne for etablering af sådanne.

En sådan rammeplanlægning kan imidlertid ikke i sig selv forhindre, at private grundejere nedlægger et eksisterende sti/vejforløb.

Angivne reservationer til fremtidige stianlæg i en regionplan/kommuneplan kan dog eksempelvis medvirke til, at der bliver etableret sti under- eller overførsler ved etablering af større veje eller andre barriereanlæg.

I en lokalplan kan der udlægges areal til veje og stier og fastsættes bestemmelser om adgangsforholdene til dem, herunder at offentligheden skal have adgang til at bruge en vej eller sti. Sådanne bestemmelser indebærer, at ejerne af arealerne kan rejse krav om, at kommunen overtager arealerne mod erstatning. Skal vejen eller stien anlægges vil man sædvanligvis gå frem efter reglerne i vejlovgivningen, men der kan også eksproprieres efter planlovens regler om ekspropriation til virkeliggørelse af en lokalplan.

Veje og stier i det åbne land

Alle ejendomme skal efter udstykningsloven have adgang til offentlig vej enten direkte eller ad en privat fællesvej. Adgangen er så at sige en betingelse for ejerens mulighed for at kunne råde over ejendommen.

Det offentliges interesse i eksistensen af et offentligt tilgængeligt vej- og stinet er primært sikret gennem vejlovgivningen (idet der i denne sammenhæng ses bort fra regler, der f.eks. af beskyttelsesmæssige årsager forhindrer nye vej eller stianlæg), men kan eksempelvis også ske gennem fredning i medfør af Naturbeskyttelsesloven.

Vejlovgivningen

I vejlovgivningen sondres der mellem forskellige vej- og stityper:

Ved *offentlige veje* forstås i Lov om Offentlige Veje (vejloven), veje, gader, broer og pladser der er åbne for almindelig færdsel og som administreres af stat eller kommune i henhold til loven (§ 1).

Ved *offentlige stier* forstås i vejloven færdselsarealer, som fortrinsvis er forbeholdt almindelige gående, cyklende og ridende færdsel, og som administreres af stat eller kommune (§ 96).

Når almenvellet kræver det, kan vedkommende vejbestyrelse iværksætte ekspropriation (eller indgå aftale) til erhvervelse af arealer til offentlige veje og stier.

Ved *almene veje (stier)* forstås veje og stier, der er åbne for almenheden, men som ikke administreres af det offentlige i henhold til lov, vedtægt eller deklaration. Vejlovgivningen har dog i mere end 100 år forudsat, at almene veje(stier) skal nedlægges eller overgå til enten offentlig eller privat vej(sti). Det er derfor mest sandsynligt, at der kun helt undtagelsesvis stadig eksisterer almene veje

Ved *private fællesveje (stier)*, forstås veje (stier), der uden at være offentlige veje (stier), tjener som færdselsareal for en anden ejendom end den ejendom, hvorpå vejen (stien) er beliggende, når ejendommene er i særlig eje.

Ved *private veje og stier* ("enkeltmandsveje") forstås veje og stier, der ikke er omfattet af ovennævnte definitioner af offentlige veje(stier), private fællesveje(stier) og almene veje (stier), og der-

med veje og stier, der alene er "anlagt" for at betjene færdslen på den ejendom, hvorpå de er beliggende.

Private fællesveje i byer og i bymæssig bebyggelse er efter vejlovgivningen (normalt) åbne for almindelige færdsel, d.v.s. motorkørsel, ridning, cykling og gående færdsel. Private fællesstier er på tilsvarende måde normalt åbne for ridende, cyklende og gående færdsel.
Vejloven indeholder ikke tilsvarende bestemmelser om offentlighedens brug af veje og stier på landet.

Vejrettigheder kan være stiftet ved hævd. Selvom en vej eller sti udelukkende er beliggende på én ejendom, men hvor andre har vejret på denne f.eks. som følge af hævd, er der efter vejlovgivningen tale om en privat fællesvej/sti.

Vej- og stifortegnelser

Det volder normalt ikke vanskeligheder at afgøre, hvilken status en offentlig eller privat fællesvej eller -sti har, idet disse veje og stier er optaget i de vej- eller stiregistre, som føres af den pågældende vejbestyrelse.

Der findes ikke tilsvarende registre eller fortegnelser over private fællesveje- eller stier i det åbne land, idet vejlovens regler om vej(sti)registre alene omfatter veje og stier i byer og bymæssig bebyggelse. Der findes heller ikke registre over enkeltmandsejede private veje og stier.

Private fællesveje og eventuelt også stier, der er udlagt i forbindelse med udstykninger, vil dog normalt være optaget på matrikelkortet.
Disse registreringer har dog ingen betydning for offentlighedens ret til at benytte private fællesveje/stier eller helt private veje og stier (enkeltmandsejede) i det åbne land, da disse rettigheder er knyttet til, hvorledes forholdene "faktisk ser ud i marken".

Mark og -Vejfredsloven

Ifølge § 17 i Lov om Mark og Vejfred er det ikke tilladt at færdes på anden mands grund uden ejerens tilladelse eller med anden særlig hjemmel. Derimod er det tilladt at færdes ad en privat vej, medmindre ejeren ved færdselstavle eller andet lovligt opslag har tilkendegivet, at færdsel eller færdsel af den pågældende art er forbudt. En privat vejejer kan selv bestemme hvilken færdsel, der må finde sted på vejen, forudsat vejejeren ikke ifølge anden lovgivning (f.eks. naturbeskyttelseloven, se herunder), deklaration eller andet særligt retsgrundlag, f.eks. hævd, har pligt til at holde sin vej åben for andre.

Det bemærkes, at privat vej også omfatter stier.

Ejeren af vejen er ejeren af den ejendom, som vejen er udlagt over og dermed matrikulært er en del af. En privat vej kan i hele sin længde være udlagt over én ejendom og dermed kun have én ejer. Den kan også være udlagt over flere ejendomme og derfor stykke for stykke have forskellige ejere.

Naturbeskyttelseslovens regler om adgangen til at færdes på veje og stier i "det åbne land".

Naturbeskyttelseslovens adgangsregler har ikke selvstændig betydning for færdslen på veje og stier, der i vejlovgivningens forstand er offentlige veje og stier.

Naturbeskyttelsesloven regulerer, hvilken færdsel, der er tilladt offentligheden på veje og stier i det åbne land. Naturbeskyttelsesloven indskrænker ejerens adgang til ved skiltning at lukke private veje og stier. Således at ejeren ved skiltning efter bestemmelserne i mark- og vejfredslovens § 17 helt eller delvis alene kan forbyde færdsel, hvis den er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen, hvis den i særlige grad generer privatlivets fred, eller hvis der er behov for beskyttelse af plante- og dyreliv.

Samspillet mellem Mark- og Vejfredsloven, vejlovgivningen og Naturbeskyttelsesloven

Færdselsrettens omfang:

Naturbeskyttelseslovens adgangsregler fastlægger, hvilken færdsel der er tilladt for offentligheden på veje og stier i det åbne land herunder færdsel på private, enmandsejede veje og stier og private fællesveje og -stier i det åbne land.

I det åbne land er udgangspunktet efter NBL § 26, at offentligheden har ret til at færdes *til fods og på cykel* på eksisterende veje og stier. Bestemmelserne forhindrer på den anden side ikke ejeren i at give lov til andet og mere end Naturbeskyttelsesloven tilsiger.

Ridning på offentlige veje og stier er som udgangspunkt tilladt for offentligheden.
Ridning på private veje og stier er tilladt efter Mark- og Vejfredsloven, medmindre ejeren har skiltet mod offentlighedens færdsel efter bestemmelserne i naturbeskyttelsesloven eller mod ridning alene efter Mark- og Vejfredsloven.

Lukning** af eksisterende veje og stier for gående og cyklende færdsel **ved skiltning

Efter NBL § 26, stk. 1 kan ejeren ved skiltning efter bestemmelserne i Mark- og Vejfredslovens § 17 helt eller delvis lukke for offentlighedens færdsel til fods og på cykel på veje og stier, hvis

- den er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen,
- den i særlig grad generer privatlivets fred
- der er behov for beskyttelse af plante- og dyreliv.

Efter NBL § 26, stk. 2 kan ejeren forbyde cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer.

Ligeledes efter NBL § 26, stk. 2 kan ejeren ved skiltning forbyde offentlighedens færdsel ad private enkeltmandsejede veje og - stier på dage, hvor der holdes jagt, eller hvor færdslen på grund af intensivt landbrugsarbejde kan være forbundet med fare.

Efter Naturbeskyttelseslovens § 27, stk. 1. kan kommunen (og for statsejede arealer Miljøministeren) begrænse offentlighedens adgang efter Naturbeskyttelsesloven, hvis særlige forhold taler derfor. F.eks. ved særlig brandfare har politiet mulighed for at lukke.

Efter Mark- og Vejfredsloven kan vejejeren ved skiltning lukke helt eller delvis for offentlighedens færdsel på private veje og stier, forudsat at vejejeren ikke ifølge anden lovgivning, deklaration eller andet særligt retsgrundlag har pligt til at holde sin vej åben for andre. Som følge heraf kan vejejeren f.eks. ikke ved skiltning lukke for offentlighedens færdsel til fods og på cykel på veje og stier, hvor betingelserne for lukning ikke er til stede jf. NBL § 26.

"Fjernelse af skilte" på eksisterende veje og stier, hvor ejeren har forhindret offentlighedens færdsel ved skiltning.

Kommunen skal som tilsynsmyndighed påse, at der kun skiltes mod offentlighedens færdsel, når betingelserne efter NBL er til stede.

Kommunen kan efter NBL § 26 stk. 3 for *gennemgående veje og stiers* vedkommende (uanset om vejene er enkeltmandsejede eller ej) tilsidesætte et forbud mod færdsel, selvom lukningsbetingelserne er opfyldt. For at tilsidesætte et forbud mod ridning på *gennemgående private fællesveje*, skal særlige forhold gøre sig gældende.

Ved skiltning efter Mark- og Vejfredsloven kan vejejeren selv bestemme færdselsrettens omfang, men politiet bestemmer forbudets form. Anvendelse af autoriserede færdselstavler og afspærring med bomme kræver politiets godkendelse efter Færdselslovens § 97, stk. 3.

Nedlæggelse af eksisterende veje og stier

a. Offentlige veje og stier

kan nedlægges af *vejbestyrelsen*

b. Private veje og stier

Almene veje. Ejeren af et areal, hvorover en almen vej fører, kan anmode kommunalbestyrelsen om at træffe beslutning om, hvorvidt vejen skal nedlægges, omlægges eller overgå til privat eller offentlig vej. (LOOV § 93).

Private fællesveje og stier på landet kan nedlægges, hvis de vejberettigede kan blive enige herom. Hvis en grundejer ikke kan få tilslutning fra de vejberettigede, kan kommunen nedlægge vejen, dog ikke hvis vejen efter matrikelkortet er eneste vejadgang eller i øvrigt vigtig for en vejberettiget. Almenheden har ikke noget selvstændigt krav på, at vejen/stien kan bevares men vejnedlæggelsen skal anmeldes til kommunen, som vurderer den rekreative værdi af vejen (læs mere i næste afsnit).

Enkeltmandsveje og -stier kan nedlægges af ejeren men ligeledes først efter anmeldelse til kommunen.

Anmeldelse af nedlæggelse af veje og stier

Med ændring af naturbeskyttelsesloven i 2004 indførtes der bestemmelser om nedlæggelse af veje og stier i det åbne land.
Hverken i Mark- og Vejfredsloven eller i Naturbeskyttelsesloven fandtes der regler om ejerens muligheder for nedlæggelse af veje og stier i det åbne land. Heller ikke i vejloven findes bestemmelser, der varetager befolkningens rekreative interesser med hensyn til nedlæggelse af private veje og stier i landzone. I lov om offentlige veje findes der dog en bestemmelse (§ 97), der giver vejmyndigheden (kommunen) mulighed for at bestemme, at en privat fællesvej skal have status som offentlig sti, bl.a. med den konsekvens, at en sådan vej kun kan nedlægges af vejmyndigheden.
Naturbeskyttelseloven ændrer ikke det forhold, at vejnedlæggelser kan være udelukket i medfør af andre regler, aftaler eller på grund af private færdselsrettigheder, herunder færdselsrettigheder opnået ved hævd.

Baggrunden for lovændringen var, at erfaringerne viste, at de tidligere regler i praksis ikke i tilstrækkeligt omfang sikrede mod nedlæggelse af veje og stier af rekreativ betydning i det åbne land. Udviklingen viser, at mange markveje er nedlagt og mange kulturhistoriske stiforløb er forsvundet.

En ejer, der er berettiget hertil, og som ønsker at nedlægge en vej eller sti i det åbne land, der kan have rekreativ interesse, skal give meddelelse herom til kommunen.
I § 26 a stk. 1 er nærmere omtalt de tilfælde, hvor ejeren skal meddele en påtænkt nedlæggelse af vejen eller stien. Disse er nedlæggelse af gennemgående veje og stier, der f.eks. kan indgå i et ruteforløb samt veje eller stier, der fører til en strand (§ 22), skov (§ 23), et udyrket areal (§ 24) eller et klitfredet areal (§ 25), selvom den besøgende ikke er »tvunget« til at følge (en del af) den samme rute både ud og hjem. Tilsvarende gælder for veje og stier, der fører til særlige udsigtspunkter, kulturminder og lign.

Såfremt kommunalbestyrelsen ikke inden 4 uger fra modtagelsen af meddelelsen har truffet afgørelse om nærmere at ville vurdere nedlæggelsens rekreative betydning, kan ejeren nedlægge vejen eller stien.

Kommunen kan efter § 26 a, stk. 3 forhindre nedlæggelsen af vejen eller stien, såfremt vejen eller stien har væsentlig rekreativ betydning, og såfremt der ikke findes eller etableres tilfredsstillende adgangsmuligheder. Ved vurderingen af, om en vej eller sti har væsentlig betydning, lægges der ikke alene vægt på, hvor mange der benytter vejen. Bedømmelsen heraf må bero på en konkret vurdering af den rekreative betydning, de alternative adgangsmuligheder og af de omstændigheder, der ligger til grund for ønsket om nedlæggelse.

Anmeldeordningen i § 26 begrænser ikke den bestående mulighed for at nedlægge private veje og stier på privat initiativ, dvs. uden vejmyndighedens tilladelse, hvis de vejberettigede kan blive enige herom. Den medfører heller ikke ændringer i de særlige regler efter udstykningsloven om at slette og forandre private fællesveje på matrikelkortet.

Øvrige muligheder for at forhindre nedlæggelse af eksisterende veje og stier

Private fællesveje- og stier

Nedlæggelse af private fællesveje og stier i byzone og i visse tilfælde også i sommerhusområder kan kun finde sted efter godkendelse fra vejmyndigheden.

Vejmyndigheden kan bestemme, at en *privat fællesvej* skal have status som offentlig sti, men i øvrigt bibeholde sin status som privat fællesvej (vejloven § 97). Der kræves ingen ekspropriationsforretning. Vejen skal ikke særskilt udmatrikuleres. Såfremt vejen ønskes særligt vedligeholdt (f.eks. med særlig belægning som cykelsti) eller såfremt stianvendelsen betyder ekstra vedligeholdelsesomkostninger påhviler ekstraomkostningerne vejbestyrelsen. Ejeren har principielt mulighed for erstatning, men typisk antages det, at der ikke lides tab, hvorfor erstatning kun undtagelsesvis kommer på tale.

Vejmyndigheden kan bestemme, at en privat fællessti skal have status som offentlig sti. Der kræves ingen ekspropriationsforretning. Stien skal særskilt udmatrikuleres. Vedligeholdelsen overgår til vejbestyrelsen. Erstatning som private fællesveje.

Enkeltmandsveje/stier

For veje og stier som lovligt kan nedlægges efter forudgående anmeldelse men hvor færdselsmulighederne i øvrigt ønskes opretholdt, behandles som etablering af en ny offentlig vej eller sti, d.v.s. krav om opretholdelse af vejen kræver aftale eller ekspropriationsforretning.

Almene veje og stier

Som tidligere nævnt er det tvivlsomt om der i dag eksisterer veje og stier, der kan betegnes som almene veje og stier. Såfremt der dog stadig måtte findes sådanne, har ejeren et retskrav på, at kommunen træffer beslutning om, at vejen/stien skal nedlægges eller bevares som enten privat fællesvej/sti eller offentlig vej/sti (vejloven § 93). Anmeldeordningen gælder også for nedlæggelse af almene veje og stier i det åbne land.

Andre muligheder for sikring af offentlighedens adgang

Fredninger

I forbindelse med større fredninger (NBL kap. IV) tages der typisk stilling til offentlighedens færdselsmuligheder, undertiden med udvidelser eller indskrænkninger i de almindelige adgangsmuligheder og undertiden med pligt til at opretholde eller anlægge stier eller veje. Fredninger tinglyses på de pågældende ejendomme.

Landbrugsloven

Ved ophævelse af landbrugspligten på arealer, der agtes anvendt til skov eller rekreative formål, kan der stilles betingelser, der sikrer offentlighedens adgang til arealerne (landbrugsloven § 4). Der er sjældent mulighed for at anvende bestemmelsen.

Andre aftaler

Lovgivningen forhindrer ikke at der mellem grundejere og det offentlige aftales særlige færdselsrettigheder med eller uden vederlag. I forbindelse med etablering af sammenhængende stisystemer har eksempelvis nogle amter og kommuner valgt at benytte denne mulighed, f.eks. ved at aftale udvidet offentlig adgang til udyrkede arealer eller opretholdelse eller etablering af et stiforløb i det åbne land i stedet for at etablere en offentlig sti med ekspropriationsforretning, særskilt udmatrikulering med videre. Afhængig af aftalernes løbetid tinglyses sådanne aftaler typisk på ejendommen. Naturforvaltningsmidlerne kan bruges til sådanne aftaler (NBL § 55).